

TURG‘UNPO‘LAT OBIDOVICH DAMINOVNING HAYOT YO‘LI

Toshkent tibbiyot akademiyasi talabalari

Vahobjonova Guljahon

Nurmanova Aziza

Ilhomova Sarvinoz

O‘rinboyeva Shaxrizoda

Annotatsiya: *Ushbu maqolada asosan Turg‘unpo‘lat Obidovich Daminovning qisqacha hayot yo‘li, tibbiyot sohasiga qo‘shgan hissasi va shifokorlik kasbini sharaflilik sifatida e‘tirof etgan ilmiy asarlari haqida fikr yuritilgan.*

Annotation: *This article focuses mainly on Turgunpoulat Obidovich Daminov’s brief life, his contribution to the field of medicine, and scientific works that recognized the medical profession as an honorable profession.*

Kalit so‘zlar: *hayot yo‘li, ilmiy faoliyat, kasb, tibbiyot, davolash, mehnat, malakali shifokor.*

Key words: *way of life, scientific activity, profession, medicine, treatment, labor, qualified doctor*

Turg‘unpo‘lat Obidovich Daminov 1941-yil 26-aprelda Toshkent shahrida xizmatchi oilasida tug‘ilgan. 1958-yilda o‘rta maktabni oltin medal bilan tamomlab, o‘sha yili tanlovdan muvaffaqiyatli o‘tib, Toshkent Davlat Tibbiyot institutida talaba bo‘lgan. Ta‘lim olish jarayonida mustahkam nazariy bilim olgan, bemorlarni tekshirish ko‘nikmalarini egallagan, birinchi marta talabalar to‘garaklarida ilmiy ish asoslari bilan qatnashgan. Talabalik yillari mashaqqatli o‘qish, tibbiy bilimlarni chuqur egallash va boshqalar bilan to‘ldirilgan — odamlar bilan muloqot qilishni, ishonishni, do‘stlashishni va insoniy odob-axloqni o‘rgangan. Turg‘unpo‘lat Obidovichning kelajakda o‘zi uchun foydali bo‘lgan xarakterdagi maqsadlilik va qat’iyatlilik bilan ajralib turgan.

Talabalik yillarida yana bir fazilat shakllana boshlagan — ijtimoiy faoliyatga intilish. Institutda o‘qish davrida va uni tugatgandan so‘ng ham (1962—1965-yillar va 1969—1973-yillar) tibbiyot faoliyati bilan birga Toshkent Davlat tibbiyot instituti komsomol qo‘mitasi kotibi lavozimida ishlagan

O.Daminov O‘zbekistonda zamonaviy sog‘liqni saqlash tizimining ustuvor yo‘nalishi bo‘lgan — umumiy amaliyot shifokorini tayyorlash masalalariga katta e‘tibor qaratgan. Tibbiyot-pedagogika fakulteti va oliy ma‘lumotli

hamshiralar tayyorlash fakulteti tashkil etilgan, magistratura yo‘nalishi yaratilgan. Aynan Birinchi Toshkent davlat tibbiyot institutida bo‘lajak umumiy amaliyot shifokorlarining nazariy bilim va amaliy ko‘nikmalarini shakllantirish uchun poydevor yaratilgan, xalqaro standartlar va talablarga javob beradigan, zamonaviy o‘quv dasturlari ishlab chiqilgan. Bilimlarni xolis baholash uchun bugungi kungacha faoliyat ko‘rsatayotgan baholashning reyting tizimi, imtihon topshirish uchun test tizimi joriy etilgan, test markazi tashkil etilgan.

T.O.Daminov rahbarligida Birinchi Toshkent davlat tibbiyot instituti bilan Janubiy Koreya, AQSh, Turkiya, Isroil universitetlari o‘rtasida xalqaro aloqalar yo‘lga qo‘yilgan. Bunday yaqin hamkorlik tufayli ko‘plab ishlar amalga oshirilgan. Shunday qilib, Birinchi Toshkent davlat tibbiyot instituti negizida bemorlarga uzluksiz xizmat ko‘rsatuvchi „Sharq tabobati“ markazi ochilgan. Janubiy Koreya stomatologlari tomonidan har yili o‘quv seminarlari o‘tkazilgan. Institut xodimlari Janubiy Koreya oliy ta‘lim muassasalari negizida o‘z malakalarini oshirdilar, institutning 9 nafar talabasi Koreya „Yan Yu Sik“ stipendiyasi laureati bo‘lgan. Institutning 15 nafar xodimi „Mashaf“ loyihasi doirasida Isroilda tajriba almashish dasturini muvaffaqiyatli yakunlagan.

1964-yilda Toshkent davlat tibbiyot institutini (hozirgi Toshkent tibbiyot akademiyasi) tamomlagan.

1969-yilda „Bolalarda tif va paratif kasalliklarining sil bilan birgalikda klinik kechishi masalasi“ mavzusida nomzodlik dissertatsiyasini himoya qilgan.

1986-yilda „Bolalarda o‘tkir va cho‘zilgan virusli A va B gepatitlarining klinik-immunologik xususiyatlari“ mavzusida doktorlik dissertatsiyasini himoya qilgan.

1995-yilda O‘zbekiston Fanlar akademiyasi muxbir a‘zosi etib saylangan.

1999-yilda O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining ikkinchi chaqiriq deputati etib saylangan.

2000-yilda O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining haqiqiy a‘zosi etib saylangan.

T.O.Daminov mehnat faoliyatini 1969-yilda Toshkent Davlat tibbiyot institutida assistent lavozimidan boshlagan. Ushbu muassasada dotsent, kafedra mudiri lavozimlarida ishlagan. Keyinchalik Pediatriya ilmiy-tadqiqot instituti direktori, Birinchi Toshkent davlat tibbiyot instituti rektori, Toshkent tibbiyot akademiyasi yuqumli kasalliklar va pediatriya kafedrasini mudiri, shu kafedra professori lavozimlarida samarali faoliyatini davom ettirdi.

Turg'unpo'lat Obidovich mamlakatimizda sog'liqni saqlashni rivojlantirish, tibbiyot fanining dolzarb masalalarini o'rganish, yuqori malakali ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlashga munosib hissa qo'shdi.

Akademik T.O.Daminovning tibbiyotning nazariy va amaliy masalalariga bag'ishlangan 500 dan ortiq ilmiy maqolalari, 6 ta o'quv qo'llanmalari, 14 ta monografiyalari, 45 dan ortiq uslubiy ko'rsatmalari va qo'llanmalari mavjud.

Jumladan, tibbiyotning pediatriya, yuqumli kasalliklar kabi muhim yo'nalishlarini shakllantirish va boyitish uchun o'zining ilmiy maktabini yaratdi. Olimning bevosita rahbarligida 21 ta doktorlik va 43 ta nomzodlik dissertatsiyalari tayyorlandi.

Toshkent pediatriya tibbiyot instituti rektori, O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi Respublika ixtisoslashtirilgan nefrologiya va buyrak transplantatsiyasi ilmiy-amaliy tibbiyot markazi direktori — Daminov Botir Turg'unpo'latovichning otasi.

Ma'lumoti:

1958—1964-yillar — Toshkent davlat tibbiyot instituti, pediatriya ishi (a'lo diplomi bilan)

1964—1966-yillar — Toshkent davlat tibbiyot instituti bolalar yuqumli kasalliklari kafedrasida ordinator-tadqiqotchisi

1966—1969-yillar — Toshkent davlat tibbiyot instituti bolalar yuqumli kasalliklari kafedrasida aspiranti (tibbiyot fanlari nomzodi diplomi)

1986-yil — Moskvada doktorlik dissertatsiyasini himoya qilgan (tibbiyot fanlari doktori diplomi)

1999-yil — Polsha Qirollik akademiyasining akademigi etib saylangan.

2000-yil — O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi akademigi etib saylangan.

2004-yil — Rossiya Federatsiyasi Tibbiyot va texnika fanlari akademiyasining haqiqiy a'zosi (akademigi) etib saylangan.

Ilmiy, pedagogik va ijtimoiy faoliyat haqida qisqacha

Buyuk yunon faylasufi Suqrot dunyodagi barcha kasblar odamlardan, faqat uchtasi Xudodan, degan. Donishmand ta'rifiga ko'ra qozi, o'qituvchi va tabib o'zlarining qobiliyatlarini yuqoridan oladilar. Shifokorlik kasbi har doim eng hurmatli va sharafli kasblardan biri hisoblangan. Agar oddiy odam birovning hayotini saqlab qolsa, uni qahramon sifatida ulug'lashadi, mukofot berishadi, ular haqida gazetalarda yozishadi. Shifokor uchun odamlarni qutqarish kundalik mashaqqatli ishdir.

Mamlakatimiz malakali shifokorlarga boy. Ularning ko‘pchiligining nomi tibbiyot tarixiga kirgan, o‘z burchi, kasbi, Vatanga halol xizmat qilish namunasidir. Ulardan biri Turg‘unpo‘lat Obidovich Daminov hisoblanadi.

T.O.Daminov — taniqli olim, shifokor. Olim va tashkilotchi sifatida tibbiyotning „Pediatriya“, „Yuqumli kasalliklar“ kabi muhim yo‘nalishlarda ilmiy kashfiyotlar va asarlari bilan katta hissa qo‘shgan va boyitgan hamda yirik mutaxassis sifatida katta ilmiy maktab yaratgan.

Turg‘unpo‘lat Obidovichning xizmatlari davlatimiz, ilmiy va tibbiyot jamoatchiligi tomonidan e‘tirof etilgan. „Do‘stlik“ ordeni, „O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatgan shifokor“ faxriy unvoni, „El-yurt xurmati“ ordenlari bilan taqdirlangan.

O‘zbekistonda 2000-yilda virusli gepatit B ga qarshi rejali emlashning joriy etilishi munosabati bilan uning kasallanish darajasi sezilarli darajada kamaygan, biroq emlangan bir qator bolalarda kasallik hali ham qayd etilmoqda. T.O.Daminov rahbarligidagi bir qator ishlar ham ushbu muammoni o‘rganishga bag‘ishlangan. Emlanganlarda HBV paydo bo‘lishining sabablari va mexanizmlari chuqur tahlil qilingan, emlashdan keyingi antikor titri va unga organizmning HBV infeksiyasiga moyilligi bilan bog‘liqligi o‘rganilgan va zaiflashgan bolalarda immunomodulyatsion faollikka ega preparat — polioksidonium yordamida emlashdan keyingi antikorlarning shakllanishini kuchaytirish usuli isbotlangan.

HBV infeksiyasini o‘rganishning muhim jihatlaridan biri — bolalarda virusli gepatitning uzaygan (va keyinchalik surunkali) shakllarini shakllantirish sabablarini aniqlash, ularning prognozlash va oldini olishdir. Gepatitning uzoq davom etadigan o‘tkir va surunkali gepatit o‘rtasidagi oraliq bo‘g‘in bo‘lib, bu davrda bemorni o‘z vaqtida aniqlash va davolash surunkali shaklga o‘tishni oldini oladi. T.O.Daminov rahbarligida olib borilgan tadqiqotlar asosiy sabablar immun statusining pasayishi, ya‘ni endogen interferon sintezining susayishi ekanligi ishonarli tarzda isbotlangan. Ushbu ilmiy tadqiqot asosida tasniflash asos qilib olingan va davolashning progressiv usullari (interferon terapiyasi, immunokorrektiv terapiya) ishlab chiqilgan, ular MDH mamlakatlari klinikalarida qo‘llaniladi. O‘tkazilgan tahlillar uning „Bolalarda o‘tkir va cho‘zilgan virusli A va B gepatitlarining klinik va immunologik xususiyatlari“ nomli doktorlik dissertatsiyasiga asos bo‘lgan.

Amaliy tibbiyot ishi T.O.Daminovning doimiy diqqat markazida bo‘lgan: u ko‘zga ko‘ringan shifokor, yuqumli kasalliklar va jigar kasalliklari bo‘yicha tibbiyot muassasalarining doimiy maslahatchisi hisoblanadi. Akademik T.O.Daminovni mamlakatimizning ko‘plab hududlari, shuningdek, yaqin va

uzoq xorijdagi pediatriklar, infeksiyonistlar yaxshi biladi va hurmat qiladi. U „Gepatologlar maktabi“ tashkilotchisi bo‘lib, uning faoliyati davomida amaliyotchilar muntazam ravishda zamonaviy gepatologiya sohasida eng so‘nggi nazariy va amaliy bilimlarni olaganlar. Shu bilan birga, O‘zbekiston sog‘liqni saqlash tizimi uchun eng dolzarb patologiya bo‘lgan o‘tkir va surunkali virusli hepatit bilan og‘rigan bemorlarni davolash taktikasini tahlil qilishga alohida e‘tibor qaratilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.Кафедра Инфекционных и детских инфекционных болезней Ташкентской медицинской академии—Tashkent Medical Academy“.
- 2.<https://uznews.uz/posts/53287>
- 3.<https://uznews.uz/posts/53287>
- 4.https://uzpedia.uz/pedia/turgunpolat_daminov_1

